

Излази сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину 4 фор
на по године 2 „
на три месеца . . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ЕПАРХИЈСКА СКУПШТИНА БАЧКЕ ДИЈЕЦЕЗЕ.

За уторак 7. о. м. беше одређена епархијска скупштина бачке дијецезе, на којој се имало договорити о томе, како да се уреди наплата свештенства и предложити то саборскоме одбору. Но на жалост чланова не беше толико да би се могла скупштина држати, још је њих осам требало. Чујемо да и угорњокарловачкој дијецези није се из истог узрока могла епархијска скупштина држати. Што је у горњокарловачкој узрок, то није у бачкој дијецези. Тамо члан епархијске скупштине треба три четири дана до седишта скупштинска и три четир дана натраг да путује, није дакле чудо, што најсиромашнији народ не може највише терета да сноси, али у Бачкој бирани су обично најмућнији људи а има места де превене општине дају дијурне изасланицима и баш те најмућније и оне, који би о туђем трошку могли доћи невидесмо на састанку. Није чланство епархијске скупштине само ради дике, ништа се данас, на нититула не добива бадава. Ко неће ни каква терета на себи, тај нека захвали, наће се други, те док се не буде могло удесити другојачије, да се незастаје са радом и да нам се не смеју и не ругају они, који веле: није народ дорастао да сам собом управља треба му још тугор.

Али говорити тим људма више, то је као говорити Србији. За то ћемо бар ради општег знања саопштити да су по томе, чланови који су дошли саставили конференцију, пошто је најпре решило се да ли вреди то што конференција закључи, т. ј. да ли се саборски одбор на то обазрети има. Уједно је решено да се достави закључак прошле епархијске скупштине о наплати свештенства саборском одбору.

Може лако бити да се заборавио поменути закључак, те напомињемо, да је онда решено, да се за себе плаћа бир, а за себе штола. Даље да се бир плаћа у новцу и штола у новцу. Свештеник има добити у име бира толико и толико, а то има општина разрезати на становнике и то да се обазире и на душе и на иметак, исто је и са штолом.

На конференцији било је разговора и о томе, на колико душа доста је један парох и пронашло се да

да је доста на 12 до 1500. Пређе је било одређено на 2000 те по овоме последњем неће се моћи свештенство редуцирати као што се мислило.

Ово би имало важити само за она места де не може више пароха бити, а у местима де два три пароха има ту друкчије долази. Постарало би се и за то да општине онде де има неколико душа преко 1500 нештудва пароха, с тога је одређена најмања наплата а и де нема две сесије не би могло више пароха бити.

Решено је напослетку да председник епархијску скупштине позове поједине протере, да они изиште списак од општине, колико душа, колико пари има у којој општини, како стоје по класама становници, то јест колико њих плаћају околики, колико већи или мањи порез. даље да ли је доста један парох у месту колико је једно место од другог далеко, да ли би могао парох из једног места оног из другог заменути, а да његовој служби не смета.

Ови ће се искази од административног одбора прегледати, и поднети епархијској скупштини, која се има састати пред ускрс пре састанка саборског.

Надамо се, да неће и ова наредба остати јалова и да и нова епархијска скупштина не буде конференција.

На свршетку ових редова дође нам до руке Панчевац, у коме се јавља, да и епархијска скупштина дијецезе вршачке није се могла држати због тога, што није дошао довољан број чланова?

Шта на то да речемо?

Овако шта није се још досада догодило. Није ли то удешено тако, није ли испод руке рађено, да се доцније може рећи: ето нашто су епархијске скупштине, кад су само на папиру. Јамачно да ово последње није било и баш због тога ће већма ударити на епархијске скупштине они, којима су исте три у оку, што ми не можемо доказати, да је изостајање случајно или због сметње споља, него морамо признати да је са немара.

А ко нам стоји добар да тај немар неће тако остати.

Заиста много је што шта труло и код нас.

НАПРЕДАК ПОЉОДЕЛСТВА У САВЕЗНИМ ДРЖАВАМА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ.

Из Балтимора у Америци добили смо од једног Србина чланак под горњим насловом, у коме се описују знамените зграде главне вароши савезних држава Вашингтона, па долази и на агрикултурну палату де је тада, када се поменути брат Србин у Вашингтону бавио, била изложба земаљских производа. На изложби наишао је поменути Србин на опис како се развијао напредак у пољоделском раду. Исти опис доноси међу осталим ово: При крају прошастог столећа почело се у Америци радити са плуговима, који су поправљени. Тако године 1797. издао се патент за плугове од гвожђа ливеног, но исти плуг није много овдашњим земљеделицима, који се овде зову фармер вредно, јер су многи мислили да ће гвожђе земљу отровати и шкодити усеву. Сада имаде до 1200 форми плугова за свакојаку радњу с различитим алатима и машинама као што су машине за косидбу, за вршидбу, за влачење, ваљање и т. д. Дотерало се тиме дотле да један човек са два коња изради онакки посао какав су некада њих толико радити морали. Са машином за косидбу чињена је прва проба год. 1840. у Буфалу. Испрва није добро испадао рад с њоме, али се доцније мало по мало поправи и дотера тако, да јој данас никакве поправке нетреба.

Године 1864. било је у северној Америци 137 фабрика у којима су прављени алати за обрађивање земље; те фабрике правиле су годишње хиљадама машина, које су вредиле 15 милиона долара, а од то доба још је више таквих фабрика подигнуто.

Године 1870. алати за пољску радњу вредиле 336,873.492 долара. За 20 година умножило се дакле алата за више од 185. милиона долара.

Сваке године толико се, које нових машина пронађе, које старих поправи, да се изда до хиљаду па-

тентата, т. ј. права за проналазак. Патент је то, да који изуме особит плуг, да га он сам сме правити, а други не, то је што и привилегија. Што се у машина толико напредује то је узрок што се оне страшно купују, а купују се с тога, што је земља испрекрштана жељезницама те је земљеделицима пијаца отворена и радња им се са машинама исплаћује.

Године 1860. произведено је овде 838,792.742 шепла жита, један шепел то је 16 мерова немачких. Године 1840 беше само 84.823,272 шепла жита, а год. 1870 у 287,744 626 шепла више.

До пре 80 година у јужним државама је памук врло слабо сађен, док се није пронашла Егренир-машина, то је машина за чишћење и млатење памука од семена. Без те машине имао је један човек читав дан посла док једну фунту памука од семена очисти. Данас може један човек с истом машином лако 2200 фунти памука очистити. Године 1860 израђено је 2,072.230.800 фуната. Од тога извезено је 1,765,115.800 фуната.

Вредност ране што се преко године у Америци добије износи 300 милиона долара. А овамо није урачунат доходак за сламу, сено и траву.

Одојавање марве напредује такође јако у Америци. Године 1840. беше 14 милиона 974 хиљаде и 585 комада марве а године 1870 већ је скочило на 23 милијона 820 хиљ. и 608 ком. које вреди до 1 биљон 525 милиона, 276 хиљада и 452 долара. Године 1870. беше на 285 милијона 800 хиљада и 598 галона млека. (Један галон има 8 фунти). Даље је начињено те године 6 милиона центи масла и 2 милиона центи сира. Све ово вреди 4 милиона долара. За марву што се сада коље добива се дванут више него пре десет година. (Свршиће се.)

ЛУКА ВУКАЛОВИЋ

написао Јово Накићеновић.

(Наставак.)

Његов отац Лако Вукаловић, човјек висок, крупан, срдачан у животу, високога чела, великога ока, прострјеливога погледа, дугих образа, црљене длаке дугих и густих бркова, благог говора, постојаног карактера, слободнога духа, јуначкога срца, пун жара, родољубља, био је главар на Зубцих. Лако се оженио Анђом Бурчића из истих Зубаца и она је жена била лепа, умиљата и виђена. С њоме је Лако три сина имао: Луку, Јола и Трифка; две кћери, Јовану, која се удала за Спајића у истоме селу, и Петрану, удату за Ковачевића у Грахову.

Лука са својом браћом био је чобан код оваца, док му Турци отца на силу неизвагнаше зато, што није дао, да пљачкају народ, него се сили силом одапро. али га Турци на посљедку присилише, те год. 1855' пошто му пет браћа погибоше, мораде прећи на ау-

стријску границу и настани се са својом породицом на Бурђевом брду близу Херцег-Новога.

Овде је Лако провео четир године радећи неуморно, неби ли пробудио из дремежа Херцеговину и подигао народ на устанаак, да се ослободи тешкога турскога робства.

Са овога гледишта Лако је сваком приликом подговарао херцеговачки народ, а особито своје Зупце, да се не даду застрашивати од привидне турске силе нити да чине измет Турцима, доказујући, да је Србин познат као јунак, те је зазор и срамота да двори Турчину.

Лако доиста виђе добар плод његова неуморна рада, јер се народ на Зубцих већ почео бунити и није хотио признавати главаре, које су му Турци наметали.

Год. 1839 народ листом устане на Турке, тражећи да се поврати стари Зубачки главар, ког су Турци неправедно на силу изгнали.

Турци се у оно доба нађоше у невољи, те брже боље послаше поруку Лаку Вукаловићу, молећи га да се поврати у свој завичај и на своје огњиште, а дају му тврду вјеру, да му неће ништа бити.

Лако после дужег стезања и размишљања, јер знадијаше, да вјере у Турчина није, одлучи се, те дође на Зубце.

Чим је Лако изишао својој кући, народ га усрдно и весело прими и призна одмах за главара а и сами га Турци потврдише, као што је и прије био, те се тако народ смири са својим крвницима.

Али Турци старе варалице, неосташе мирни, него осам дана после Лакова долазка, крене се из Требиња Асан-бег Ресулбеговић са буљукотурака и оде као да походи старог зубачког главара Лаку Вукаловића.

Кад је Асан-бег изашао Лаковој кући рече му, да је дошао у име царски власти, да га глоби са 500 талира, као преступника царскога кануна, што је био оставио Зубце и пребјегао у цесареву земљу без знања и допштења турске власти.

Кад чу Лако какве птице пјевају, у онај час не могаше му се иначе, него пристаде да исплати ову глобу. Није хотио због овога одмах заматати с Турцима кавге, јер је знао да народ у онај трен није био спреман на отпор, па није био рад да народ пострада с њега, јер је Асан-бег био дошао с намјером да овљачка народ. Ресулбеговић је знао да је Лако јунак, те је држао да не ће без крви исплатити глобу за то је и довео са собом буљукотурака како ће лакше оглобити народ. Али се Лако досјетио његову лукавству, те је преко воље пристао и исплатио глобу, уздајући се да ће доћи вријеме кад ће му Турци стоструку платити. Ну Ресулбеговићу неби доста ово; него при одласку отрова некако Лака, јер га јавно убити није смио, бојећи се да народ не би опет побунио. Тако храбри овај јунак и ријетки родољуб, незаборављени главар Зубачки мало дана касније разбоље се и умрије.

Послије Лакове смрти остаде његова породица у тешком сиромаштву, јер им Турци отеше све, те Лакова удовица са нејаком дјецом остаде на сред пута без ичије помоћи.

Анђелија, Лакова удовица, да би отхранила своју нејач, поведе два сина своја и кћери код неке својте у Босну.

Луку пак свога најстаријег сина, који се одликоваше хитрином и одважношћу, даде на занат код пушкара Ристе Пиштеље у Требиње.

Лука остане пет година код реченог пушкара, кроз које вријеме научи пушкарски занат тако, да је могао посебно радити.

Ваш кад је Лука изучио занат било му је 20 година. Он бјеше младић здрав, отресан, снажан, виђен, и угледан, сличан своме оцу, те га Турци нијесу најбоље гледали, јер већ онда назираху у њему неку опасност по себе, а он није се могао наћи у граду Требињу, за то науми да куд пође. Ну, куд ће соко до у своје јато, па тако и он; смисли, захвали мајстору на очинској бризи и труду, што га је занату научио, па оде својој кући те се ондје стани.

Чим је Лука дошао на Зупце одмах позва своју матер, браћу и сестре из Босне те се с њима стани у својој забатаљеној, али тврдој кули.

Док чуше Зупци да је дошао к њима Лука син Лаков, они се одмах окунише, те дођоше да поздраве Луку.

На овоме састанку увидје народ да је Лука у свему сличан својему оцу, те договорно одлучише да га и забереу за капетана, будући да онда бјеше упражњено ово мјесто. Цио збор повика, као из једнога гласа, живио наш капетан Лука!

Лука захвали народу на понуђеној почаст, изговарајући се да он не може примити толико бреме на своја плећа, будући још посве млад и неискусан, а Зупци имају између себе људи, који ће заузети ово мјесто, као што озбиљност и важност полагаја ниште, при том колико узбуде кадар, он ће вазда бити народу на услузи.

Али окупљени народ опет понуди Луку капетанством и повика да не ће никога него њега за капетана.

Лука видећи да је жељан цио народ да он буде капетан на Зупцима, прими се ове части и даде поштену ријеч сакупљеном народу да ће прије погинути, него издати поклоњено му повјерење. При том обећа да ће његова најпрва дужност бити бранити народ од турског насиља, уз то настајати да се заведе стари поредак у свему, као што је било завријеме његова покојног оца, јер су Турци првашњи ред самосилно пореметили.

Тако остаде Лука код своје куће међу својим народом па да би могао лакше своју породицу издржати, отпочне свој занат као мајстор пушкар. Али будући да је имао мало радње, науми сићи за неко вријеме у Херцег-Нови, гдје би више рада имао.

Онда му је било 25 година и оженио се Станом Кривокапића из Црне Горе.

Мало касније, као што рекосмо, сиђе Лука у Херцег-Нови и стаде пушке начињати.

Ну покрај све радње своје и ако му је било мило становање у Херцег-Новоме, где је био стекао за кратко вријеме доста пријатеља и познаника, ипак није заборавио свој завичај, него је често излазио на Зупце да обиђе свој народ и породицу своју.

(Наставиће се.)

„Још у суботу 18. септ. бијаше се Дубровник грозничаво узбунио гласом о неком повећем боју између усташа и Турака близу Требиња. У недељу 19. септ. већ се по круговима устанку пријатељским приповедало о великој победи, коју су усташи добили на Главском Долу.

Ја одмах похитам на позориште, до Берна на колима. Идућ за тим даље пуна четир сата, нешто већ и по помрчини, стигнем око 8 сати у стан бањанске чете или „дружине“ како они називљу.

Код капеле на Главском Долу налазио се главни стан. Испод два дрвета поред ватре у наокруг седио је наследни војвода бањански Максим Бачевић, главни вођа црногорских добровољаца Пеко Павловић, после капетани бањански, и то поп Миле Ивочић, за тим Цветко Пејовић, Бако Вувишић, Раде Алексић и Вуко Филиповић. Иза овог круга у наоколо сеђаху најстарији између усташа и поједини млађи љубопитници свега у скупу до 30 на броју.

Поред ватре, у кругу војвода и капетана, према Бачевићу и Павловићу, будем по препоруци писма, које сам собом донео, позван да седнем. Десно преда мном поп Миле, на лијево Павловићев брат Крсто. Из преданог писма знали су углавном стану шта сам хтео. Најпирје Пеко Павловић приповеди о боју дан прије. Тад поп Миле изрича свој опис доста потанко. Замолим да ми се допусти да у јутру смијем прегледати бојиште, што ми свакако бје дозвољено. Тад као киша падаху на ме једно за другим различита питања о Турцима, о консули о великим властима Сваки мој одговор даде повода дебати. По гдјешто усудих се и ја запитати. Одговарало ми с великом смотреношћу. Између осталог нисам могао јер ми је савест тиштало, да не запитам зашто погинулом непријатељу секу главу и нос. И на то ми је одговорено страшно јасно, да вам морам о тој епизоди засебице писати. (Саопштено је у једном од пређашњих бројева овога листа. У.) Истом око пол ноћи у недељу 19. септембра бијаше крај мојој аудијенцији код вођа страшне бањанске усташке чете.

Да преноћим, бих на једно пол сата далеко место одведен к другој једној усташкој чети, коју су предводили војвода Љубибратић и оба капетана Лука Петковић и Раде Павловић и која је у боју од 18. о. м. била предња стража проти Требињу.

Љубибратић ме је за овај мах немање уљудно примио као и у манастиру Дужи прије три недеље али се показа много мучаљивији, а уопће не бијаше за разговор. Под ведрим небом у једној рупи између стијена простре ми сламе поред своје постеле и на неколико минута по моме долазку зажели ми лаку ноћ.

Влажна ноћна хладноћа пробуђиваше ме међу тим сваки час, а последњи пут око пет сати у јутру. И већ сам Љубибратић устане, а ја одох разгледати бојиште. Опроштаја ради походио сам на брзо у главном стану Максима Бачевића и Петра Пав-

ловића, а за тим ме Крста Павловић с неколико а других усташа одведе на бојно поље.

Главски Дол је засеок, који се састоји од неколико гомила колиба, које су на четврт сата једна од друге растурене. Лежи онајвише у долини, кроз коју се укрштава више планинских путања и пружа неколико подугачких дољача. У наоколо свуд је брдо до брда. Једно брдо, које се уза Главски Дол уздиже влада свима подаљима. Долине, које између ови брда леже управо су као неки котласти долови, које више или мање повисоке колибнице један од другог раздвајају. Земљиште је пуно јаруга, па у свези с густим прастари шумарци тешко је и самим ондашњим људима туда пролазити. То све у скупу прави Главски до с његовом околицом као неки природом обкопан стан, при чем унутрашња брда сачињавају управо град, а спољашња опконе. У овај природни планински град диже се 18 септ. по подне становништво из Требиња. Успех код манастира Дужи 30. августа Турке је очевидно занео, те су ову експедицију с иначе непојмљивом лакоумношћу предузели. Као да иду на хајку на вукове, појахаше аге и бегови на коњима рахат у планине. Регуларна војска с два или четири тона растури се по природи земљишта у више малих чета без икакве међусобне свезе и без јединствена заповједништва. Као оно гериле прије три недеље на равњу близу манастира Дужи, што бијаху напред већ изгубљене, тако је сада и турска војска с регуларним ратоводством била у ових брда изгубљена. —

Усташи, истом с пљеном својим из Жабице и са друма дубровачко-требињског дошавши у Главски до и од својих стража извјештени, да иду Турци из Требиња, заузму висове по брди проти Требињу, па дигну на истима на врат на нос себи прсобране од наваљени стијена те чекаху Турке, не палећи пушке, док се ови не растурише по планинском лабиринту.

После кратке борбе из пушака јуриша једна усташка чета за другом, свака на најближи турски одјел сабљама и ханџари. Аге и бегови на коњи прођоше најгоре. Њих су по дољача њихови коњи изгизили и помлатили. Регуларна турска инфантерија бијаше при првом јуришу с посједнутих висова поред све живе ватре принуђена натраг се повући.

Повлачење се на скоро изметну сасвим у право бегане. Читаве чете низама бацаху оружје и мољаху милост. Усташи их све посјекосе. У највећем нереду бјежећи према Требињу сва је турска војска гоњена до Бавара, а усташи посјекосе све, које год сустигоше. К свему овоме још око 6 сати код Пољице, куд је Турцима ишла пруга за повлачење, стиже из Зубаца и предња стража Љубибратићеве чете, коју предвођаху добровољци Хубмајер и Петровић (некадашњи аустројски частник, те задаше Турцима што је још заостало.

Из Главскога Дола корачајући с мојом пратњом с виса на вис према Требињу могао сам по чаурица испуцаних турских фишека и по заоставшој хартији од усташких фишека с приличном точношћу представити си слику о току, мијени и интезивности борбе. На појединим висовима наишао сам на читаве гомиле чаурица од испуцаних турских фишека, али одма ту и посјечене низаме, а то је знак, да бањански усташки исто тако морају грозни бити у борби као што су одважни.

Мртва тјелеса највише без главе лежаху непокопана. На сваком кораку наилазио сам на главе посјечених низама, поређане на вршци по стијена или натакнуте на грану, или просто где леже, како су се

одеотрљале, кад су посјечене. Све главе бијаху без носева — поглед, који и онога, који је био војник, обузима громом. Лешине и главе побројати писам био у стању: по скупном утиску морало је на бојишту остати преко 100 Турака.

Ја сам не један пут скрти у очи гледао. Не једанпут сам подносио страхоте рата. Али сад сам се згрозио. Занај ратни у његовом најгрознијем облику свуда ме је на бојишту у Главском долу понеразио.

С Главским долем устанака је скинуо гладке рукавице. Са сваком борбом, која се даље буде догађала увеличаваће се страхота на обе стране међу борци. Добле ли ће дипломација играти жмуре с устанком у Херцеговини.“

О ВОЋАРСТВУ

по предавању Ђорђа Натошевића и Борјановића.

(Наставак.)

Воћка је најбољи лек у болести. Има болести, које се недаду ничим другим него воћем излечити. Лечење с грођем познато је још у најстарије доба, а данас је у толико прилика показало своју ваљаност. Каква уплива има воће на здравље човечије види се данас најбоље на Енглезима, који добију тако звани сплин, постану сетни, суморни, често се тога ради највећом ладнокрвношћу убијају, вешају, трују и даве, а кад берба приспе, те се у виноград грођем и воћем ране, они оздраве. На пударима се најбоље види шта вреди живити у башти и јести воћа. Воће је осим ране најздравији напиток. Кад су заразе и помори најбоље је јести зрела воћа и њиме гасити жеђ, јер заразе долазе понајвише отуда што се вода отрује хрћом којекаквом. До данас лечене су воћем ове болести: слабост и балавост желудца, шуљеви, гљисте неке болести на јетри и слезини, патње од камена, сви видови костобоље, кашљеви и сува болест, водена болест, оспе, и неке живчане болести, на болести женске, дечије и старачке.

Доказано је да воћке листовом ваздух чисте, те за то су куће и предели здравији за људе де воћака има. Болесници ту лакше и срећније пролазе, ту је мање помора, ту мање самртника. У Новом Холанду де је домовина тако званог плаветног гуми дрвета нема никад грознице, па де се то дрво и на другом месту засади нестаје грознице у његовој околини. А да се збиља онде мање мре, де је околина засађена воћем и де се доста воћа једе, разуме се кад је и стан здрав и пази се на уредност у јелу и пићу, доказ је сиротиште у Давенпорту, де има на годину по 180 деце од 6 до 16 година, па је од августа месеца 1869 до августа 1874. дакле за пет година само једно дете умрло. Људи који се већином воћем ране много су снажнији и дуговечнији.

Осим тога воће чине, те је предео око њих топлији а лети хладовнији. Воћке климу поправ-

љају, заглањају куће и стаје од ветрова и пожара испаравају многу влагу и тим врућину ублажују. Навлаче облак и кишу, те чине околину плоднију. Око воћа је навек више воде и лепших и сталнијих извора и бунара. У Америци се чиваво једно језеро осушило кад су надалеко око њега посекали шуме, па кад би по нашој Фрушкој гори истребили све до једног дрвета, осушили би се сви потоци и желили би гише више него сада. Воћке навлаче на себе електрицитет из облака и преводе буре те су ове благодетније. Зар је једну кућу спасло дрво од грома.

Још ћемо овде и то да додамо, да воћке земљу нагноје, да је испод њих трава најсочнија и наша најбоља.

Кад се човек од тешка духовна или телесна рада умори, кад лети овладају врућине, да сагореш, кад навали на човека туга и јад, па и у самом веселом расположењу, — куд ће човек пре отићи, него међ засађено дрвеће, у врт, воћњак, шеталиште или шуму, да се одмори, да отпочине, да се расклади, да разгали сету или да си радост увелича.

Дрвећем и питомом воћком засађени предели остају људма навек мили; из те околине никад се становници толико не расељају, као иначе. Зар би се наши Срби толико исељавали из Бачке и Баната, да је цела земља, башта, авлија, сокак, па и друм воћем засађен, као што то видимо у честитим немачким местима у Бачкој (у Црвенки и Апатињу) и Банату (у Хацфелду и Билету). Човеку, који својом руком засади и однегује воћку, ова је постала његовим дететом. Растати се с њоме готово је растати се са својим рођеним дететом.

Где је цела земља засађена питомим и благородним воћем, где се старо и младо учи сађењу, облагорађивању и негевању воћака, ту су и нрави и осећаји у тих људи много блажији и питомији; ту нема толико крађе, отмичарења, пустошења, неваљалства,

па и самих неваљалих речи. Ту се младеж по баш-тама и воћњацима скупља и проводи наочиглед стар-ријима и читавом свету, а не као код нас по крч-мама и загонцима, де ождеране безобразне бећарине ивносе сваки гад пред лакомо око младога света, који грамви да види и чује оно што је забрањено. Тамо свако се забавља воћарством, свако поштује и цени ту радњу, свако ужива у њој, свако чува и негује и своје а и туђе. Ту се подпуно одговара оној лепој изреци Христовој: „Не чини другоме оно, што ниси себи рад.“ —

Оволико смо држали за нужно да споменемо у оп-ште од какве је важности воћка по људе и по пре-део један са здравља, лепоте и морала.

Сад ћемо да пређемо на најглавнију нашу тежњу, на материјалну корист, коју нам воћка и воћар-ство даје.

Користи имадемо од самог плода, дрвета, облаго-рођених младица и гранчица.

Што се самог дрвета тиче, ту имаде таквих ле-пих прихода, да се ретко може и на најскупоценијем дрвету са стране толико добити. Само оним дрвећем што се од подкресивања добије с једне воћке нами-ри се читав трошак за њу. Столари врло добро знају шта вреди ораховина, крушково и оскоружево дебло; стругари, пак шта вреди трешња, лесковина, вишња и дреновина.

Плод се употребљује или сиров т. ј. једе се од-мах са воћке узабран, или се тек после једе, гад се устоји и угњили.

Осим сировог јела употребљује се воће још и за ра-злично укувавање. Ко не зна за укувано воће у пари, скувано у шећеру, у меду, пекмез, мацун, со-

кове, надевено, ушећерисано и т. д. што се за кућу и кућевне потребе као слаткиш, јело или лек упо-требљује. За овај посао употребљује се свакојако воће пак и само незрело.

Но осим овако зготовљеног воћа далеко је значај-није оно, што се суши, шира прави, вино цеди, ра-кија и сирће прави.

Сасушено се воће даје преносити из даљних зе-маља и продаје се по врло скупе новце, што нам ја-сно сведочи шљива, од које сирова фун. кошта 4—5 новчића, а осушена фун. 22—25 нов. Између свег воћа за сушење се узима највише шљива, вишња, трешња, јабука и крушка. У Чешкој, Шлезији, Вир-тембершкој и Француској води се по неким околина-ма така трговина са сасушеним воћем, да се код нас ни замислити неда. Мали пример тога показује нам наша Босна, од куд се сила лађа сувих шљива у свет распродају.

Шира се цеди из јабука и крушака, те се упо-требљује за слатке зачине; сиротињи служи место масла. — Многи код нас држе, да није саветно ве-лике воћњаке подизати с тога, што се неби знало лети куд ће се са силним воћем, што од једанпут приспе, а неда се дуго преносити и разашилати. Од таквог воћа најбоље је цедити вино. Вино од во-ћа је питкије, слађе, блажије и лети за земљеделце боље и здравије од обичног вина, јер је непрестано свеже и разхлађује. Вино се прави највише од јабу-ка (у Босни га зову: јабуковац), крушака (крушко-вац), рибизле и огрозда; од ових двају је вино тако укусно, да сме стати уз шампањско или ма које јужно вино.

(Наставиће се.)

ПОДЛИСТАК.

МОЛИТВА ЈЕДНОГ СУЖНОГ СРБИНА НА НОВО ЛЕТО 1869. ГОД.

(Наставак.)

И Брака крштен Јаначара
И осмеро цинцар чорбаџија
Све ухода Немца и Маџара
И два Немца препредена лисца
Арачлија грдних изјелица
Што на памук крвцу изпијају
И осталих грдних поганика
Диндушмана рода Србинскога
Што су знали га' моји крвници
Кривом клетвом што ме обедише

— — — — —
Небил' тако носеће биједи
Са себека скинули крвину
С' погибије кнеза Михајила
Терет сињи што их притискује
Али мене моја савест тјеша

И лагље ми подносити беду
Клеветљивац што чист Србин није
Дервиш-аге цинцар чорбаџије
Зулумџари бакал патричари
Полутићи равни Страћимиру
Рђаковић измет Ђенералу
За ког јунак Книћанину Стево
Ев' овако по истини каже:
„За поштење и образ јуначки
Неби паре пребијене дао
К'о суманут што по свету хода
А раздора и неслоге клето
У себ' сјеме косовско носећи
Великашког протув размећући
И сејући раздор и неслогу
Међ' Србинским родом племенитим
И међ' дичном српском омладином

Узданицом рода Србинскога
 Рад с тим слогу српску да помете
 А јединство с' слободом омете
 Господарства небил' гдигод стеко
 На ком' крају народ заробио
 Да живује к'о набоб ииђијски
 Не радећи а народ газећи
 Ранећ' себе знојем сиротиње
 И гојећ' се крвљу од народа
 Су два своја немчалића сина
 Махнито се хвалећа по свету
 Да је рођак од славнога рода
 Коленовић Неманића славних
 Да му ј' право Србу краљовати
 А ко баба што снове кажева
 О крунама што их лисац сновива
 Гола краља бјесна вука прави
 А зар лисац не зна за Данила
 Црне Горе негда Господара
 За чијег је живота и владе
 Обтрчаво око Горе Црне
 Обтрчаво на зло шуровао
 С одметници Црне Горе дичне
 Као што је и око Србије.
 Пред смрт саму кнеза Михајила
 Облетао па и зањукаво
 Одседав'о код Здравковић Станга
 Што Данило тадер рече мудру
 Чувши за то разметање лудо
 И намеру измет Неманића
 Црној Гори да господар буде
 „Дад га амо да га угледамо
 Изметника рода Немањина
 Лажу лисца Вукашина права
 И упљувка градала Србинска
 Да ћидију курву упитамо
 Где бијаше ћиди Никоговић
 Од Косова за пет стотин љета
 Држ с народом бојак бисмо љути
 Са Турцима и свим душманима
 Тољага је за те измећаре
 Коленовце Вука и Вукаша.“
 Но нашто је ово мене дуљит
 Кад свак знаде проклето кољено
 Удворицу Србинских душмана
 Са проклетством што га Србин каже
 Већ по умљу срце да упитам
 Чегај мене сада најжалије

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —
 Ил' ми жао трунут без замјене
 По срцу ми јесте на све жао
 Најжалије трунут без замјене
 А по умљу свеб' то прегорело
 И жив трунут радо би остао
 Дам' јагрени нагрђују лице

А гује ми испијају крвцу
 Љута зима да ми кости дробу
 Кад би с тога Српству корист била
 Да с' освети Косово крваво
 А слобода да ускрене златна
 И јединство једном да с' оствари
 Што их Србин вазда прижељкује
 Најжалије мене јоште јесте
 Што са браћом на поштену раду
 Бит' не могу чамећ' у тавници
 За то мисли све на једно збићу
 И помолит' с богу великоме:
 „Авај Боже и богородице!
 Чуј молитву моју из тавнице
 Из тавнице из клете гробнице
 Ка' јадника с оног другог света
 Чуј ме саде јал' немој никаде
 Ни сам ти се никад мољакао
 Кривоклетци што притворно раде
 А ко ј' и Богородице
 Та ако је Србу за кајање
 Тешка греха клетих великаша
 Кајања је баш за доста било
 Од Косова за пет стотин љета
 Аколи је Боже воља твоја света
 Да с' додвори когод живујући
 И храмове сјајне подижући
 Све што боље и што љепше може
 Китећи их разним украсима
 И олтаре у њих подижући
 Кресећи их златним утварима
 И остали крста и путири
 Повезујућ књиге јеванђеља
 У кадифу свилен црљеницу
 Обливајућ у сребре и злато
 И малајућ слике сваковрсте
 Китећи их златом и аломом
 Купујући поповом одежде
 Поповима свилен-калуђерма
 Све шарене боје свакојаке
 Ја л' од свиле јали од кадифе
 Податгане сребром или златом
 И дижући високе торњеве
 На њих крсте и звона дижући
 Кад зазвоне да их чују вјерни
 И гојећи дембелине кале
 Држећ' на њих свилу и кадифу
 Кано да су свиленрухи овни
 А не стаду пастир, кобни вуци
 И држећ' им златали крстове
 О ланцима о дебелу врату
 Дајући им доста рујна винца
 Дајући им земаљскога блага
 Те се хране бешкот хлебом белим
 И дебелим месом сваковрсним
 Држећ' јоште и праљице младе
 Јест' праљице јошт ћевојке младе

Све што гоју своје месне грехе
 Лењујући веле богу служе
 А с том службом Богу с' додварају
 Ако с' Боже тако теби служи
 А служећи тако додворава
 Онда бољег од Србина није

Додворника Богу великоме
 То чиняше а од глади мреше
 Нит' потребних школа подизаше
 Ја слушаше свиленрухе кале
 Е зар шњима дат' утоле гњева
 (Наставиће се.)

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

Није доста да само у каси има ове године много новаца, него треба гледати да и до године буде доста у каси, а то се не да из каса-журнала видети. Није доста, да се ове године земља под аренду добро прода, него треба гледати, да се и навек тако продаје, а то се не да из каса-журнала видети. Земља исцеђена неће то доносити што читава земља. Као што с воћке плод береш, а не сечеш је из корена, тако не треба ни земљу у корен сатрти. Исто је и са другим стварима. Но то се све невиди из каса-журнала. Једне се године удари велик камет на народ и доходак општински нарасте, али до године може отуд ништа да не дође. На сам лањски рачун несме се дакле нико освртати, ко у нову годину улази. У Граници се на то није пазило а и сада се на доста места не пазе, да пак то буде, мора се предрачун водити, који се на инвентар на попис иметка општинска ослања. Из инвентара мора се видети како се стоји и по томе се за напред удешавати или другим речма предрачун правити.

Предрачун, то је рачун у који се сложи шта једна општина може преко године добити и шта има да изда. Предрачун одређује, колико се на што највише потрошити сме и то је контрола надпоглаварством, над кнезом касиром и кметовима, а и над самом општином. Предрачун треба, да се још у јесен у главној скупштини општинској претресе. Кнез и натарош и касир требају га на петнајст дана пред ту скупштину да склопе и да га изложе на јаван углед, у кратко да поступе с њиме као у пролеће са прегледањем рачуна (§ 112—116 оп. зак.)

Жупанија мора одобрити предрачун, ако је тако уредно рађено с њиме, ако није протест поднешен, ако за подмирење трошка општинског не удара се намет на народ него се доходком из општинског иметка трошкови подмирују — узима просто на знање, то јест од ње се и нешто одобрење. Ако се пак намет удара или је неуредно поступано при састављању предрачуна (§ 116) онда жупанија може данеодобри предрачун. За то да се не прекорачи предрачун одговорно је поглаварство (§ 117 оп. зак.)

Ми смо истина, продужи бележник, ушли у ову годину без предрачуна, на то није наша кривица, за ову годину и не можемо имати законита предрачуна

но инак ради лакше управе до краја године треба да саставимо шта ће нам од прилике требати и по томе да се владамо.

То се учини, кнез и натарош показаше тиме да поштено мисле са управом општинског иметка јер сами упутише општинаре како се рачуни прегледају. Да би доказали, да се мора од реда до реда прелазити и свака врста за себе исписивати те онда све прегледати, узеше да виде из пређашњег касажурнала, шта су општински бравови појели. Рачун о томе подносио је ешкут компанији и њој је било доста да је ту квита уредна. Кнез узе да бележи ту врсту трошка а натарош стаде ређати: 1. јануара за рану општинским нерастима три мерова кукуруза по 6 форната то је 18 фор. Те године сваки други је куповао меров кукуруза за 4 фор. а варошка је кућа плаћала 6 фор. 15 јануара прикрупне за нерасте 1 меров 7 фор. То је урачунано тако као да је купљен нов меров кукуруза и плаћена 1 фор. што се прикрупнио, а оно прикрупљен је један меров од она три, што су купљена 1 јануара. 1 фебр. 3 мерова кукуруза по 6 фор. 50 новч. Сад је већ скочио варошки кукуруз у 50 н. ма да у селу то нико незна. Рачунима се у варошкој кући онда верује кад нису једнаки. 15 фебруара меров прикрупне 8 фор. То је за то, што је кукуруз скочио у 50 новч. а овога пута нити је купован нити прикрупљиван кукуруз. 1 марта опет три мерова на један; после је ишло мање ди је пролеће, али за то је новембра и децембра исто тако ишло. За 5 месеци дакле 15 мерова кукуруза и три прикрупне то износи јутуре до 130 фор. Половина тога потрошена је преко пролећа лета и јесени дакле 60 форинти те су два нераста појела 190 ф. а оба коштају 60 фор. — Но изведеном трага нема, тако одсад неће бити, док сам ја кнез, а после ако општинари буду умели прегледати општинске рачуне.

(Наставиће се.)

У помоћ Херцеговцима послато је преко овога листа. Из Стапара 18 ф. 86 н. од ових 1 фор. у сребру, из Кикинде 2 ф. и из Темишвара 1 фор.

 Због важног догађаја, који ћемо моћи у идућем броју саопштити, изостаје у овом броју рубрика: Шта бива по свету. (Уред.)